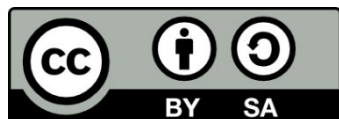

Αγιολογία - Εορτολογία

Ενότητα 1: Η θέση της Αγιολογίας στη Θεολογία και τις ανθρωπιστικές επιστήμες.

Συμεών Πασχαλίδης

Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Η θέση της Αγιολογίας στη Θεολογία και τις ανθρωπιστικές επιστήμες

Ορισμός της Αγιολογίας [1]

- ◆ Ο κλάδος της Θεολογικής επιστήμης που μελετά ο,τιδήποτε σχετίζεται με τους Αγίους και την τιμή τους.
- ◆ Υπαγωγή της Αγιολογίας στον πατρολογικό ή ιστορικό κλάδο της Θεολογίας.
- ◆ Τεχνητή διάκριση της Αγιολογίας σε:
 - ✧ «επιστημονική» (έρευνα και κριτική μελέτη των αγιολογικών πηγών και δεδομένων), και
 - ✧ «πρακτική» (για τις θρησκευτικές ανάγκες των μελών της Εκκλησίας).

Ορισμός της Αγιολογίας [2]

◆ Ο σύγχρονος όρος «Αγιολογία» χρησιμοποιείται στην ελληνική γλώσσα ως καταλληλότερος από τον όρο «Αγιογραφία», όπως ευρύτατα δηλώνεται στις λατινογενείς γλώσσες (hagiography, hagiographia, hagiographie ...), ο οποίος όμως στην ελληνική γλώσσα προσλαμβάνει διαφορετικό νόημα (η τεχνική απεικονίσεως των μορφών των Αγίων).

Αντικείμενο της Αγιολογίας [1]

◆ Ως επιστήμη η Αγιολογία εξετάζει:

✧ πρωτίστως τα αγιολογικά κείμενα (Μαρτύρια, Βίους Αγίων, Εγκώμια και πανηγυρικούς Λόγους, Συναξάρια, Αποφθέγματα Πατέρων, ψυχωφελείς διηγήσεις και διηγήσεις θαυμάτων, αποκαλύψεις και οράσεις.

✧ δευτερευόντως τα υμνογραφικά κείμενα, τα οποία χρησιμοποιούν ως πηγή τους τα αγιολογικά κείμενα.

Αντικείμενο της Αγιολογίας [2]

- ◆ Ως επιστήμη η Αγιολογία συνεκτιμά:
 - ✧ τις σχετικές ιστορικές μαρτυρίες.
 - ✧ τα αρχαιολογικά τεκμήρια (μαρτύρια, ναοί, εικόνες, αντικείμενα μικροτεχνίας κ.ά.).
 - ✧ την εξέλιξη της λαϊκής «λατρείας» των αγίων κατά την πάροδο των αιώνων.
 - ✧ τη διαδικασία αναδείξεως νέων αγίων στην Ορθόδοξη Εκκλησία και τις άλλες Εκκλησίες.
 - ✧ τη σύσταση και καθιέρωση των εορτών των αγίων στο εκκλησιαστικό εορτολόγιο.

Χρονικά όρια της Αγιολογίας

- ◆ Η Αγιολογική έρευνα εκτείνεται χρονικά από την εποχή της Παλαιάς Διαθήκης ως την εποχή μας.
 - ✧ αφετηρία της οι Δικαίοι και οι Προφήτες της Παλαιάς Διαθήκης.
 - ✧ ανάδειξη νέων αγίων από το Οικουμενικό Πατριαρχείο ή τις άλλες αυτοκέφαλες Ορθόδοξες Εκκλησίες στις μέρες μας.

Διαιρέσεις της Αγιολογίας

- ◆ Με βάση τις δημιουργηθείσες γλωσσικές παραδόσεις:
 - ✧ Ελληνική (βυζαντινή και μεταβυζαντινή)
 - ✧ Λατινική
 - ✧ Γεωργιανή, Αρμενική, Συριακή, αραβική, κοπτική
- ◆ Επικέντρωση στην ελληνόφωνη παράδοση
 - ✧ Πατερικά και βυζαντινά αγιολογικά κείμενα
 - ✧ Μεταβυζαντινή Αγιολογία

Συγγένεια της Αγιολογίας με άλλους επιστημονικούς κλάδους

- ◆ Πατρολογία και εν γένει εκκλησιαστική γραμματολογία
- ◆ Υμνογραφία και τη Λειτουργική
- ◆ Φιλολογία
- ◆ Εκκλησιαστική, πολιτική και κοινωνική ιστορία
- ◆ Αρχαιολογία
- ◆ Λαογραφία
- ◆ Κοινωνικές επιστήμες

Μεθοδολογία της Αγιολογικής επιστήμης

- ◆ Αυθεντικότητα - γνησιότητα των αγιολογικών κειμένων.
- ◆ Πρωτότυπα κείμενα.
- ◆ Παραλλαγές αγιολογικών κειμένων.
- ◆ Διασκευές και μεταφράσεις.
- ◆ Ιδιαίτερος ο χαρακτήρας των αγιολογικών μεταφράσεων:
 - ✧ Γλωσσική επεξεργασία των αρχαιότερων αγιολογικών κειμένων.
 - ✧ Θεολογική κάθαρση των αγιολογικών κειμένων.

Οι αγιολογικές σπουδές στην Ελλάδα και την Ευρώπη

- ❖ Απο την Τουρκοκρατία ως τη σύγχρονη εποχή.
- ❖ Η εμφάνιση και καλλιέργεια της Αγιολογίας στην Ευρώπη:
 - ❖ Βέλγιο (Βολλανδιστές).
 - ❖ Ρωσία.
 - ❖ Γερμανία.
 - ❖ Ιταλία.
 - ❖ Γαλλία.
 - ❖ Αγγλία.
 - ❖ Αμερική.

Η Αγιολογία στις Θεολογικές και Φιλοσοφικές Σχολές

- ◆ Εισαγωγή της Αγιολογίας στις Θεολογικές Σχολές Αθηνών και Θεσσαλονίκης από την περίοδο ιδρύσεώς τους:
 - ✧ Θεολογική Σχολή Αθήνας:
 - Ανδρέας Φυτράκης (Αγιολογίας και Υμνολογίας)
 - Παντελής Πάσχος (Αγιολογίας και Υμνολογίας)
 - ✧ Θεολογική Σχολή Θεσσαλονίκης:
 - Ιωάννης Φουντούλης (Λειτουργικής)
 - Δημήτριος Τσάμης (Πατρολογίας)
 - Αντώνιος Παπαδόπουλος

- ◆ Διδασκαλία της Αγιολογίας στις Φιλοσοφικές Σχολές:
 - ✧ Θεοχάρης Δετοράκης
 - ✧ Δημήτριος Σοφιανός κ.ά.

Instrumenta Studiorum [1]

- ◆ Εγχειρίδια.
- ◆ Κλείδες:
 - ✧ *Fr. Halkin*, Bibliotheca Hagiographica Graecorum (BHG). Τρίτομο έργο που εκδόθηκε το 1957 και συμπληρώθηκε το 1969 (*Auctarium*) και το 1984 (*Novum Auctarium*).
 - ✧ *Clavis Patrum Graecorum* (CPG).
- ◆ Σειρές αγιολογικών εκδόσεων και μελετών.
 - ✧ Acta Sanctorum.
 - ✧ Subsidia Hagiographica.

Instrumenta Studiorum [2]

- ◆ Αγιολογικές εγκυκλοπαιδείες.
- ◆ Βάσεις δεδομένων.
 - ✧ Dumbarton Oaks Hagiography Database.
 - ✧ Αγιολογία Ύστερης Βυζαντινής Περιόδου (ΕΙΕ).
- ◆ Ιστοσελίδες με αγιολογικό περιεχόμενο.

Η Αγιολογία «εκλαϊκευμένη» θεολογία [1]

◆ Η Αγιολογία δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στο ιστορικοφιλολογικό σκέλος της αλλά οφείλει να επεκτείνεται και στο θεολογικό περιεχόμενο των πηγών της, αφού μέσα από την αγιολογική κειμενική παράδοση σχηματίζεται με ενάργεια η εικόνα της αγιότητας και των διαφόρων εκφάνσεών της, καθώς και συναφών θεολογικών θεμάτων, όπως το θεολογικό πλαίσιο τιμής των αγίων και των ιερών λειψάνων στην Εκκλησία, η θεολογική θεώρηση των θαυμάτων των αγίων και της παρρησίας τους ενώπιον του Θεού.

Η Αγιολογία «εκλαϊκευμένη» θεολογία [2]

◆ Λαμβάνοντας υπόψη ότι τα αγιολογικά κείμενα γνώρισαν ιδιαίτερη διάδοση κατά τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο τόσο στην Ανατολή όσο και στη Δύση –έχουν χαρακτηριστεί ως τα «best-sellers» του βυζαντινού κόσμου–, και διαχύθηκαν ακόμη και σε Εκκλησίες με διαφορετικές γλωσσικές παραδόσεις μέσω των μεταφράσεών τους, μπορούμε να κατανοήσουμε καλύτερα τη λειτουργία τους ως φορέων μιας εκλαϊκευμένης θεολογίας στο αναγνωστικό τους κοινό, σε περιόδους συχνά εξαιρετικά κρίσιμες για τη διατύπωση του δόγματος, όπως υπήρξαν οι περίοδοι των μεγάλων θεολογικών ερίδων, οι οποίες οδήγησαν στη σύγκληση τοπικών ή οικουμενικών συνόδων.

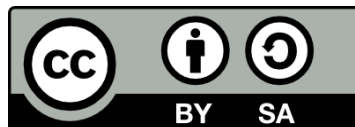
Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Συμεών Πασχαλίδης. «Αγιολογία - Εορτολογία. Η θέση της Αγιολογίας στη Θεολογία και τις Ανθρωπιστικές Επιστήμες». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS362/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

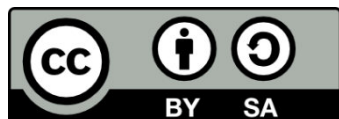
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Δημοσθένης Κακλαμάνος.
Θεσσαλονίκη, 21.6.2015.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

